

בעזרת השי"ת

גליון פרשת מקץ – חנוכה

יו"ל ע"י מכון והוצאת ספרי

"נקודות הכסף"

שע"י מוסדות

דברי שלום

ע"ש רבינו הרש"ש זיע"א

בראשות הגה"צ רבי יחזקאל בינג שליט"א

רחוב מהרש"ל 11 בני ברק.

טלפון: 03-6196739

דוא"ל: 5798972@gmail.com

אתר: dshalom.org

שבתא טבא וכוט"ס

קבעום בהלל והודיה:

הנה ידוע מכתבי הקודש למרן האר"י באשר החנוכה הוא תיקון למדת ההוד, וע"כ עיקר ענין החנוכה הוא להודות ולהלל להשי"ת על הניסים והנפלאות שהיו לאבותינו בימים ההם בזמן הזה.

ולכאורה קשה כיצד נוכל להודות ולהלל על הניסים שהיו לאבותינו לפני כ"ב הרבה שנים בעוד לא היינו שם כלל.

כמו"כ מאז ועד עתה היו לעם ישראל ניסים רבים ונפלאים שעליהם איננו כלל מודים ולא מדברים מהם כלל וכי עליהם א"צ להודות ולהלל ודווקא על נס זה.

וכן הלא לכל בר ישראל במשך ימי חייו ראה כל מיני ניסים ונפלאות בכל מיני ענינים ומדוע שלא ייחד כל בר ישראל זמן מיוחד בו יעשה הודיה וחג על הנסים שקרו לו בימי חייו.

והנה רבינו הרש"ש בסידורו המאיר בהקדמתו לכוונות פורים מבאר שענין היו"ט שקבעו חז"ל המה לטעם שבאותו הזמן שקראו הדברים בשעתו התעורר אז כח חזק של טומאה בעולם וע"י היהודים שמסרו את הנפש התעורר כנגדו כח הקדושה להכניע את הטומאה הזאת וכך נעשה הנס והישועה.

והנה בחנוכה כשנתבונן היטיב נראה שכל מלחמת היוונים ומטרתם היתה רוחנית, והיא לנתק כליל את בני ישראל ממציאות האמונה הטהורה בהשי"ת, ולהשריש בלבבם הטומאה הגדולה של יון והיא המושג של "כוחי ועוצם ידי", שהאדם יסמוך על כוחו וגבורתו ח"ו ולא על מציאות השי"ת והאמונה, וע"כ גזרו את גזרותיהם שלא ישמרו שבת ומילה וכו' שכל המצוות ענינם הוא ההכרה וההכנעה לרצון וציווי השי"ת והאמונה שהוא ית' מנהיג את העולם והכל ממנו יתברך,

ובכח מתתיהו ובניו שהלכו בדרך האמונה הפשוטה בעוז ותעצומות והאירו בכלל ישראל שהכל ממנו יתברך ואין שום מציאות בעולם מלבד מציאות ה' התעורר כח הקדושה והאמונה להכניע את קליפת יון ובכח זה נעשו ניסים ונפלאות כמו"ש מסרת גיבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים וכו', דאיך יתכן שמול צבא עצום

ומתוחכם כזה עם כ"כ הרבה כלים עמדו כמה חיילים בודדים ונצחום, ואיך מול כ"כ הרבה לחץ ואיומים שעשו הצליח כלל ישראל לשרוד, אין זאת אלא בכח האמונה.

וע"כ מידי שנה בבוא הזמן הזה מתעורר שוב פעם כל הענין אע"פ שאין לנו יוונים ואנו זוכים לעבוד את השי"ת בלי מפריעים כמו שהיה אז, אולם אותו כח טומאת יוון שהיה אז מתעורר עתה מחדש, ואז בא כח הקדושה ומכניע את כח הטומאה.

ולטעם זאת עבדינן מידי שנה בשנה יו"ט זה לרגל אותו כח הקדושה המתעורר עתה בדווקא וכל בר ישראל זוכה לקבל לנשמתו את כוחות הקדושה העליונים להכניע בקרבו את קליפת וטומאת היוונים שהיא "כח הטבע - כוחי ועוצם ידי",

וזאת לטעם שהיצה"ר עובד ללא הרף להמשיך ללב האדם בכל עת ורגע בימי חייו לחיות את מאורעותיו שקורים עמו בדרך הטבע, ובעת הצלחתו ממשיך בלבבו מחשבות כאילו כוחו ועוצם ידו עשו לו את החיל שעושה, ובעת כשלונותיו מכניס בלבבו מחשבות של עצבות ויאוש ולהאשים את פלוני ואלמוני כאילו בגללם קרה לו כל כשלונו, והאמת הוא שהוא הבל ושוא נתעה, שעל האדם לשנן ללא הרף את האמונה שהשי"ת בורא ומנהיג לכל הברואים והוא לבדו עשה עושה ויעשה לכל המעשים, ואין שום דבר ושום פעולה בין לטוב ובין למוטב הנעשית בעולם מבלעדי השי"ת, והכל מה שנעשה להאדם בין לטוב ובין ח"ו ההיפך, מאתו ית"ש הוא למענו ולטובתו ואין לו עסק כלל עם בני האדם באשר שלוחים בלבד המה מאת ה'.

ומלחמה זו היא מלחמת היהדות הנעשית בלב כל אדם במשך כל ימות חייו אי לילך אחר האמונה והשי"ת להמשיך בלבבו ולהחדיר בקרבו בכל פרט ופרט שהוא מאת ה', או חלילה שיחיה זאת בדרך הטבע, וכל אדם במלחמה זו בכ"כ אחוזים פעמים יותר פעמים פחות חי את האמונה או חלילה להיפך.

וע"כ בזמן קדוש זה מתעורר כח הקדושה להכניע את הקליפה של כוחי ועוצם ידי יכול כל בר ישראל לקבל בנרות וחג החנוכה כח עליון של האמונה ולצייר בלבבו את מתתיהו ובניו כיצד בכח האמונה זכו לנצח את אויביהם הרבים שרצו להכריתם מהשי"ת ולא נתפעלו כלל וכלל ומסרו את נפשם בלי לפחד כלל מהיוונים ע"י האמונה הטהורה והכניעום, כך כל א' וא' מישראל ישריש בקרבו חזק את כח האמונה הטהורה לחיות בכל דבר ודבר את כח ה' ולבטל מכל כל את כח היצה"ר של כוחי ועוצם ידי, ועי"כ יתגבר מאוד כח האמונה והקדושה בעולם ויפעל עי"כ ניסים ונפלאות אצל כל בר ישראל במה שצריך להיושע, שהלא ענין הישועות מה שצריך כל אדם הוא בכדי לחזקו ולעוררו לענין זה שידע נאמנה שהכל מאתו ית"ש הוא, וכיוון שאינו מבין זאת צריכים לעוררו בכל מיני דברים שיעזוב את כל הבליו ויתקשר בעוז ותעצומות להשי"ת, ובעת שעושה זאת האדם ומתעורר בקרבו לחיות בכל דבר וענין את השי"ת עי"כ נעשה בטל ומבוטל אליו ית"ש, וממילא שב בתשובה ומטיב את מעשיו ואזי נמתקים מעליו כל הדינים ונהפכים לחסדים טובים.

ולזה עתה בעת החנוכה מתגלה ביתר שאת ועוז כח קדושה זה לסייע לכל בר ישראל להתקרב לאבינו שבשמים להכניע מכל וכל קליפת הטבע וכוחי ועוצם ידי הוא זמן גרים ומסייע להתעורר ולהשרשי בקרבנו ענין זה שהוא יסוד היהדות. השי"ת יזכינו לכח הקדושה תמיד אכי"ר.

ספ"ק קדושת לוי

בכסליו הוא חנוכה, כי כסליו הוא נגד יעקב ועל ידי יעקב הם הניסים כנודע ולכן היה נס בחודש הזה והוא חודש השלישי מתשרי התחלת שנה שהוא נגד לוי שלישי שבשבטים ולכן היה בו הנס על ידי הכהנים חשמונאי ובניו שכהנים הם שבט לוי: הכלל הוא, בראש השנה ויום הכפורים הקדוש ברוך הוא פוקד את ישראל לטובה, רק בחנוכה ישראל רואין הטובה בשכל והוא במחשבה. כי עיני עדה, פירש רש"י ז"ל חכמי העדה, ולכך בחנוכה בנרות כי הוא לשון ראייה ואחר כן פורים הוא הדיבור כי קורין את המגילה ובפסח הוא במעשה שאוכל מצה ולכך חנוכה שהוא על הראייה והוא בחודש כסליו הצירוף הוא וירא יושב הארץ הכנעני, שמורה על הראייה:

ונבאר בסייעתא דשמיא מאמר חכמינו ז"ל (שבת כב.) בנר חנוכה דפליגי חד אמר מותר להשתמש לאורה וחד אמר אסור להשתמש לאורה, על פי משל. מלך אדיר בא לבית עני ומדרך הטבע בבוא המלך אדיר רואין כבוד עשרו וגדולתו. והנה העני גם כן משמח בדעתו בראות רוב עושר המלך מה שלא ראה לפניו כל ימיו רוב עושר כזה. והעני החכם בדעתו אינו שמח על רוב העושר שראה אצל המלך, כי יודע שאצל המלך עשירות הוא דבר קטן רק שמחתו בזה שזכה לכך שהמלך בא להתאכסן בביתו. כן הדבר הזה, כשהשם יתברך עושה ניסים עם בני אדם אחד שמח בהטובה גופא מה שהשם יתברך עושה עמו ניסים כמו העני שמח בראות עושרו של מלך כן הוא שמח שהשם יתברך גמל אתו חסד, ואחד אינו שמח בהניסים, כי יודע שהקדוש ברוך הוא ברא כל העולמות והוא כל יכול לעשות, אפס שמחתו בניסים שעל ידי הנס רואה שהקדוש ברוך הוא מתלבש כביכול בבני אדם מדעושה ניסים לבני אדם על זה שמח שהמלך אדיר יתאכסן ויתלבש עצמו כביכול

לבוא בבני אדם. וזה הפלוגתא חד אמר מותר להשתמש לאורה, נגד זה ששמח שהשם יתברך עשה עמו נס זה שמחת עולם הזה שהשם יתברך גמל אתו טובה ועולם הזה ניתנה ליהנות גלל כן אמר מותר להשתמש לאורה. וחד אמר אסור להשתמש לאורה, נגד זה ששמח בהשם יתברך עצמו שזכה שילבש בהירתו בבני אדם ואינו חושב עצמו כלל שהגיע לו טובה רק מה שזכה שיתלבש השם יתברך בו וכיון שאינו חושב עולם הזה כלל רק למעלה מעולם הזה ולמעלה מעולם הזה לא ניתנה ליהנות דעין לא ראתה אלקים זולתך גלל כן סובר אסור להשתמש לאורה:

ספה"ק עבודת ישראל

ואמרו בגמרא ת"ר נר חנוכה איש וביתו,

דהיינו כי נ"ר עולה רמ"ח איברין דנוקבא היא כנסת ישראל מתיחדת עם דודה בין תרין דרועין דמלכא, הם החסד והגבורה המורים על אהבה ויראה. והיחוד נרמז במלת איש וביתו, ורמזו חז"ל עוד כי אין די שיביא האדם הבהירות לעצמו רק להשפיע לכל ביתו שיעבדו גם כן את ה' באהבתו ויראתו ולהשפיע להם קדושה על ידי הדלקת נר חנוכה. והמהדרין נר לכל אחד ואחד, דהיינו אם בני ביתו הם אנשי לבב ויכולים למשוך להם בעצמם קדושת השם אז נר לכל אחד ואחד. ואמרו ג"כ מניחו על פתח ביתו מבחוץ, כי עיקר הארת חנוכה לכל מי שיש בכוחו להמשיך הקדושה מבחוץ רצ"ל לאותן העומדים עדיין מבחוץ ואינם משיגים הקדושה ולהאיר לכל העולמות שיכירו וידעו כי ה' לבדו הוא המושל בכל אפסי ארץ. ולכן אפשר מטעם זה לא נזכר פלפולי חנוכה במשניות הגם שיש בהם פלוגתת בית שמאי ובית הלל, כי המשנה סוד פנימית העולמות ושם אין צורך כל כך, רק נזכר הפילפול בברייתא שהוא לשון חיצונית כמ"ש (שבת קו.) פוק תני לברא, דהיינו לרמוז כי עיקר הבהירות לשלשל הקדושה להאיר מבחוץ:

וז"ש במגן אברהם (ריש סימן תר"ע) נוהגין הנערים לסבב בחנוכה ומנהגן של ישראל תורה הוא. ורמז כי צריך להשפיע בחנוכה למי שהוא במדרגת נער. ועל ידי הצדקה שנותנים לנערים מתעורר למעלה צדקה וחסד להשפיע לאדם הגם שהוא בבחינת נער. וגם בלאו הכי ההכנה בחנוכה על הימים הבאים אחריהם טבת ושבט שהם ימי שובבי"ם. כי תמיד צריך האדם להכין קדושה מימים טובים על ימים הנמוכים וכמ"ש בפסוק (קהלת ז, יד) ביום טובה היה בטוב וביום רעה ראה. וכמו שקבלנו מרבינו מורינו אלימלך זצ"ל בספרו הקדוש אמור ואמרת להזהיר גדולים על הקטנים, שמימי מוחין דגדלות צריך להיות הכנה על יומין דמוחין דקטנות. והחדשים הנ"ל הם סוד עיינין דרחל כנודע, לכן נעשה ההכנה על פי הסתכלות בנר חנוכה לראותם בלבד לתקן כל אחד מה שפגם מעודו בראיית עין:

ספ"ק תפארת שמואל

[ט] איתא בספרים הק' למה נקרא חנוכה ע"ש חינוך והתחלה:

ואולי הפי' ע"פ עבודה, כמו"ש בספרים הק' שעיקר עבודת ישראל הוא בו תדבק, וכמו שאמרו ז"ל (כתובות קיא) וכי אפשר לאדם לדבק באש אלא המהנה תלמידי חכמים מנכסיו וכו', ולהדבק במידותיו מה הוא רחום אף אתה רחום (שבת קלג), והכלל, שזה תלוי בזה, כשהוא דבוק להבורא ב"ה אזי יכול להדבק במידותיו. והדבר המביאו לידי דביקות הבוב"ה הוא הכנעה ושפלות באמת, כמאה"כ (תהלים קא) גבה עינים ורחב לבב אותו לא אוכל, ואמרו חז"ל (סוטה ה) אין אני והוא יכולין לדור, אבל מי שהוא שפל באמת אזי הוא דבוק לבוב"ה, כמאה"כ (ישעיה נז) אשכון את דכא, וגורם ע"י הכנעה שהקב"ה משרה שכינתו עליו, מדה כנגד מדה, שהבוב"ה כביכול מצמצם שכינתו בזה עולם הגשמי, וכמה גדולה הכנעה לפני הבוב"ה, שהן השמים ושמי השמים לא יכלכלוהו אעפ"כ מצמצם את עצמו ע"י כמה צמצומים להשרות שכינתו על האדם הגשמי, וזה רק ע"י הכנעה ושפלות באמת:

והנה, ע"י קדושת הנרות זוכה להכנעה, וכמו שאנו אומרים הנרות הללו קודש הם, קודש איהו חכמה, וצירוף חכמה הוא כ"ח מ"ה, וזה קודש ה"ם אותיות מ"ה, שזהו עיקר החכמה להיות בבחי' "מה. וזהו שאמרו חז"ל (שבת כא) עד שתכלה רגל מן השוק, היינו בחי' גסות הרוח המכונה בשם רגל, עדה"כ (תהלים לו) אל תבואני רגל גאוה, ועד שתכלה רגל היינו בחי' גסות הרוח, אפילו מן השוק אנשי השוק אנשי קרנות. וגם העובדי ד' זוכים ע"י קדושת הנרות להכנעה ושפלות, לידיעה אמיתית כי עוד לא יצאו יד"ח בעבדות ד', וזהו שאמרו חז"ל מצוה להניחה בתוך עשרה, הרמז שיידעו כי המה באמצע הקדושה, עשרה מרומז להקדושה, וכמו שאמרו חז"ל אין דבר שבקדושה פחות מעשרה, שיידעו כי לא באו עוד לשלימות העבודה ובמה יתגאו:

וזהו הפי' בספרים הק' שנקרא כל ימי חנוכה בשם חנוכה ע"ש חינוך והתחלה, רצ"ל שע"י קדושת הדלקת הנרות זוכה להכנעה ושפלות באמת ויודע שהוא בתחלת עבדות ד', ומקבל על עצמו מהיום עבדות ד', וממילא נעשה דבוק לבוב"ה כי אשכון את דכא, ואזי יכול להדבק במדותיו מה הוא רחום אף אתה רחום, [ועליו אמרו ש]כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים (שבת קנא), היינו שאם מרחם על הבריות ומונע את עצמו מהחטא כדי שלא יגרום צער לעולם, כאמרם ז"ל (קדושין לט) לעולם יראה אדם את עצמו חציו זכאי וחציו חייב לא זכה מכריע את עצמו ואת העולם כולו לכף חובה, מרחמין עליו מן השמים, שמעורר אור רחמים מלעילא על כל העולם:

[י] אולי י"ל ביאור

על מה שכתבו הספרים הק' שחנוכה היא ע"ש חינוך והתחלה. ע"פ אמרם ז"ל בראשית ברא בשביל ישראל שנקראו ראשית, היינו, כי תכלית הבריאה היה בגין דישתמודעין ליה ית"ש, ויכירו וידעו כל יושבי תבל דאיהו רב ושליט עיקרא ושרשא דכל עלמין, וכמצביה עביד, בדרך הטבע ולמעלה מדרך הטבע ומשכל הנבראים, כי הוא משדד מערכות, עושה חדשות, ומחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית, וכל זה היא ע"י ישראל המאמינים בני מאמינים, היינו, שהכלל ישראל או אף הפרט, אם הם בעת צרה וצוקה וצריכים לישועה בגו"ר במה שנראה בעיניהם שאין חלילה מזור ותרופה ותושיה נדחה מהם, עכ"ז אם יצעקו לד' שירחם עליהם, ומאמינים כי אין מעצור לד' להושיע, והוא כל יכול, בזכות האמונה שהוא המשכה מלשון ויהיה אומן את הדסה (אסתר ב), הקב"ה בורא להם ישועה חדשה למעלה מן הטבע. וזהו שאמרו בשביל ישראל שנקראו ראשית, שהם מאמינים בני מאמינים, ובעבורם הקב"ה עושה מעשה בראשית ניסים ונפלאות למעלה מן טבע הבריאה, שהנסים הם ראשית שלא היו מאז מעולם. וכמו"ש בספרים הק' עה"כ (תהלים קמז) מגיד דבריו ליעקב חקיו ומשפטיו לישראל, כשהקב"ה מטיב לזרע ישראל עם סגולתו למעלה מן הטבע, והמשטינים מקטרגים ע"ז מדוע מגיע להם זאת, ובאין מליץ יושר על זה, מגיד ליעקב דבר חוק ומשפט, השי"ת משיב להם שבשביל שישראל מקיימים אף מצות חוקיים בלי טעם ושכל לזאת מגיע להם שכר ג"כ אף למעלה מהטבע והשכל, וזהו מגיד דבריו ליעקב חקיו ומשפטיו לישראל, שכל זה רק לישראל עמו שהם מאמינים בני מאמינים, אבל לא עשה כן לכל גוי, כי המה אינם מאמינים בהדבר שהוא למעלה מהטבע, ואף שכרם והנהגתם הוא ג"כ רק ע"פ טבע. וכשישראל זוכים לישועה למעלה מהטבע נתפרסם כבוד שמו בעולם, ויאמר כל אשר נשמה באפו ה' אלקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה, וזו היא עיקר תכלית וכוונת הבריאה:

והיונים הארוורים, הם יראו ופחדו ג"כ שלא יתפשו בעת צרתם באומנת אבותם, להאמין בד' ובישועתו אף למעלה מהטבע, ולזאת טימאו כל השמנים ומחשבות ישראל, והחשיכו עיניהם, והעציבום והשפילום עד שאמרו להם שאין להם חלק עוד באלקי ישראל, שלא יאמינו עוד בד', וממילא לא יתפרסם שמו ית' בעולם, ויתבטל ח"ו כוונת ותכלית הבריאה. אבל השי"ת ברוב רחמיו וחסדיו עמד להם בעת צרתם, שהופיע להם אור אמונה היא דבר המעמיד, כי אמונה נקרא ג"כ בחי' רגל, שהוא יסוד ורגל לכל התורה, והמשיכו בזה רחמים וחסדים למעלה מהטבע, שנתפרסם עי"ז שם שמים בעולם, שראו כולם כי השי"ת מהווה כל הויות ומסבב כל הסיבות ולית מחשבה תפיסה ביה, וממילא נשלם לטוב תכלית וכוונת הבריאה וקיום העולם. וזה שנקרא "חנוכה" מלשון חינוך והתחלה, שנתחנך אז קיום העולם וכוונת הבריאה, שנתפרסם בעולם כבוד שם שמים כי הוא בורא כל וכל יכול, אף למעלה מהטבע:

וזהו שאיתא בספרים הק' כי התחלת בריאת העולם בכ"ה אלול היה בחי' הריון, ובג' חדשים ניכר העובר, והוא בכ"ה בכסליו, ור"ל שהכירו כל יושבי תבל וכל באי

עולם כי הוא רב ושליט בכל עלמין וכמצביה עביד בטבע ולמעלה מטבע, ובוה נשלם כוונת ותכלית הבריאה, והוא בחי' ניכר העובר:

והזמן הזה נוקב והולך, ובכל ימי חנוכה נתעורר כח אמונה להאמין בצור ישועתו אף למעלה מהטבע, ואף כי אין לנו שום אתערותא דלתתא, כי גם בריאת העולם היה ג"כ רק באתערותא דלעילא בחסדי הש"י לבד, כמו שנאמר (פ' בראשית) ואדם אין לעבוד. ובזכות האמונה, נזכה להמשיך רחמים רבים ממקור הרחמים בזמן שנתעורר אור רחמים ורצון בעולם:

[טו] אולי י"ל עוד,

ע"פ מה שכתבו בספרים הק' אמונה הוא מלשון המשכה, מלשון הכתוב (אסתר ב) ויהי אומן את הדסה, שע"י אמונה שלימה שאדם מאמין כי יכולת השי"ת למלא שאלתו, וכשהוא צריך להישועה צועק לד' אנה ה' הושיעה נא, ומשליך על ד' יהבו, ומאמין ובוטח עצמו בד' כי יסבב לו הסיבה להישועה כאשר הוא טוב לפניו, באמונה זו ממשיך על עצמו הישועה הנצרכת לו:

וזה הפי' בהמדרש (פ' נשא) בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך, ובאיזה זכות בזכותו של אברהם אבינו, דכתיב כה תברכו כמה דתימא כה יהיה זרעך, כי אברהם אבינו ע"ה היה הראשון למאמינים, ואמר לו השי"ת כה יהיה זרעך שיזכו לאמונה שלימה, ולהמשיך באמונתם ישועות. וזהו שאמר המדרש שם מהיכן זכו ישראל לברכת כהנים, שבברכתם יוכלו להמשיך ברכה עליונה, על זה אמר בזכותו של אברהם אבינו ע"ה דכתיב כה תברכו, וכמה דתימא כה יהיה זרעך: ועיקר חכמת ושכליות היונים היה להכניס כל דבר בטבע ולא להאמין כי ד' פעל כל זאת, והכניסו זאת בלבבות ישראל עד שאמרו להם שאין לכם חלק באלקי ישראל, כי לפי הטבע אין לכם עוד חלק בו. ומתתיהו הכהן בגודל אמונתו ובטחונו בד' המשיך ברכה בהשמן מברכה עליונה, ובהדלקת המנורה הדליק בלבם החלק אלקי, ובאו לבחי' כה יהיה זרעך, היינו לאמונת אומן בד' ובישועתו, וזכו מזה לברכת כה תברכו, להמשיך ברכה וישועה והנס. וזה הרמוז חנו "כה":

ומתורץ בזה גם קושיית הבי", שהלא בלילה הראשונה לא היה הנס, כי עיקר הנס היה בלילה הראשונה שבאו לאמונה כזו שימשיכו בזה שפע ברכה וישועה. וזה סברת הבי" שנתנו כל השמן בלילה הראשונה, ולא חלקו לפתילות דקות שידלוק כל שמונה ימים, כי היו בוטחים בד' ובישועתו שיזמין להם כשיצטרכו, וכן היה, כי הבוטח בד' חסד יסובבנו:

